

Preek over Jeremia 31:33-34

- Schildwolde 27 september 2020
- Kees van Dusseldorp

thema: een nieuwe mentaliteit

votum en groet

Lied 513 God heeft het eerste woord

wetslezing

Psalm 119:40,41,42

doopformulier

Dooplied (Sela), In het water van de doop

doopbediening

Opwekking 740, Jij lieve kleine schat

gebed

lezen: Jeremia 31:23-40 **

2 Korintiërs 3:1-6

Psalm 25:7

preek Jeremia 31:33-34

Lied 316:1,4 (LB13), Het woord dat u ten leven riep

gebed

collecte

Gezang 228 (GK17), Jezus leeft in eeuwigheid

zegen

Gemeente van Jezus Christus,

** mentaliteitsverandering is noodzakelijk

Er moet een andere mentaliteit komen. Burgermeesters roepen ertoe op. Mark Rutte praat zich de blaren op de tong om mensen te motiveren zich aan de maatregelen te houden, zo zegt hij het zelf. 'Samen krijgen we corona onder controle.' Er wordt een beroep gedaan op ieders eigen verantwoordelijkheid. Want wij zijn geen politiestaat, waar je regels verplicht oplegt en met harde hand afdwingt. Onze regering zoekt het in een mentaliteit waarin mensen vanuit zichzelf meewerken aan het beleid. Maar als dat beleid geframed wordt als bangmakerij en hypocriet gedoe, dan wordt het niets met die gewenste mentaliteit van gezamenlijke verantwoordelijkheid. En zal de regering uiteindelijk strenger gaan optreden.

Een andere mentaliteit. Dat is nog niet zo gemakkelijk te realiseren. Hoe kun je een negatieve sfeer in een groep jongeren omdraaien? Hoe kun je een mopperige sfeer in een kerk veranderen? Hoe kun je een egoïstische cultuur waarbij iedereen trots op zichzelf is, doorbreken? Hoe kun je iemand die zich neerslachtig voelt positief beïnvloeden?

Hoe zou jij dat doen? Een andere mentaliteit in een groep proberen te brengen waarin een negatieve sfeer heerst? Met de zweep erover? Stevig aanspreken en zonodig aanpakken? Of aansluiten bij de beleving en het achterliggende verhaal proberen te zoeken? Of misschien overtuigd duidelijk maken hoeveel beter het voor iedereen is als ze wat positiever ermee om zouden gaan? Of juist door zelf het goede voorbeeld te geven en zo de sfeer te doorbreken? Of van alles een beetje? Duidelijk is, dat echte verandering alleen ontstaat als mensen zich daar vanuit zichzelf gemotiveerd voor inzetten.

**

Vind je dat er in de kerk een mentaliteitsverandering nodig is? Het maakt nogal verschil aan wie ik dat vraag. Afgelopen donderdag kwamen we er in de kerkenraad over in gesprek. De een zei: ja, ik maak me zorgen over lauwheid: waar is het vuur, waar is het enthousiasme, waar is de uitstraling van onze kerk? De ander zei: ja, ik maak me zorgen over de gemakzucht: waar is het verlangen om geloofskennis te verdiepen, waar is het besef dat je niet alles kunt maken voor God? Een derde zei: ja, er moet meer betrokkenheid komen: iedereen lijkt voor zichzelf te leven en als het je niet helemaal past, dan doe je toch gewoon niet mee?

Moet er een mentaliteitsverandering komen in de kerk? Het probleem van die vraag is, zo ontdekten we donderdag, dat je die vooral op een ander richt. Of op de anderen. Maar dan blijf je zelf buiten schot. Zou het niet beter zijn om eerst jezelf te onderzoeken: Wat is mijn mentaliteit? Hoe zit ik erin? Waar ligt mijn motivatie en mijn passie? Is daar groei nodig?

**

Dat de vraag waar Jeremia ons voor plaatst. Waar God mij voor plaatst. De profeet kondigt aan dat de Heer een nieuw verbond zal sluiten met zijn volk. In dat nieuwe verbond begint Hij bij het hart. 'Ik zal mijn wet in hun hart schrijven. Zij zullen mij van binnenuit

kennen. Ze zullen vanuit zichzelf mij graag dienen. Ze zullen zich gemotiveerd en positief inzetten voor elkaar en voor een rechtvaardige samenleving. Je zult kunnen merken dat ze van mij, van elkaar en van iedereen houden.'

Er moet een andere mentaliteit komen. Dat maakt de Heer door zijn profeet duidelijk. Jeremia staat bij de brokstukken van het oude verbond. God had Israël uit Egypte bevrijd. Hij had zich aan dat volkje verbonden. Hij had het geleerd wie Hij was en hoe ze met Hem in vriendschap konden omgaan. Hij had ze opgevoed om op aarde een heilig volk te zijn, waarin gerechtigheid en barmhartigheid centraal stonden. Hij had ze zijn wetten gegeven. Concrete aanwijzingen om het leven als Gods volk in praktijk te brengen. Duidelijke richtlijnen wat liefde tot God en tot de naaste inhoudt.

Dat verbond had mooie tijden gekend. Tijden van geluk en vrede. De tijd van Jozua, de tijd van David en Salomo, de tijd van koning Hizkia. Maar uiteindelijk was het niet gelukt. De mensen hielden zich niet aan Gods geboden. Ze sloegen de noodzakelijke richtlijnen voor een gelukkige en eerlijke samenleving in de wind. Ze lieten zich leiden door andere verlangens dan het verlangen naar de vriendschap met de Heer. Godsdienst werd voor hen een uiterlijke verplichting. En zoals het altijd gaat: als je niet van binnenuit gemotiveerd bent, dan slijt het uit.

Intens en indringend riep de Heer zijn volk terug: 'Doe die afgoden weg, want je gaat er dood aan! Stop met het sociale onrecht, waarin je armen uitbuit, zwakken wegdrukt, smerig gedag laat gaan, vreemdelingen vernedert en alleen op je eigen voordeel gericht bent. Zoek mij, mijn volk en leef!' Niet een, niet twee, maar tientallen keren werd het gezegd. Maar het mocht niet baten. Naar profeten werd niet geluisterd. En als ze al te opdringerig werden, werd hen de mond gesnoerd. De gebeden werden afgeraffeld. Offers niet meer gebracht. Het bestuderen van de Schriften stopte. Het verbond tussen Israël en de Heer was een skelet geworden: er zat geen leven meer in. Zij hadden het leven eruit laten lopen. De vriendschap met God afgewezen. Het verbond van hun kant opgezegd. Met als gevolg: onrecht, ongelukkig leven, angst, rampen, oorlog, verwoesting. Alles wat mensen op aarde elkaar aandoen, werd niet meer tegengehouden door de beschermende zorg en liefde van de Heer. Het volk had zelf die beveiligende ring om hun bestaan van binnenuit opgeblazen. En dan stroomt het kwaad binnen. En richt het onherstelbare schade aan.

'Er moet een andere mentaliteit komen. Ik zal een nieuw verbond sluiten, maar daar begin ik anders. Ik begin in hun hart. Ik leg de liefde in hun hart. Ik schrijf de aanwijzingen voor het leven in hun binnenste. Ik zal hen laten inzien en ervaren hoe dienstbaarheid tot geluk leidt. Hoe gerechtigheid tot geborgenheid leidt. Hoe genade tot levensruimte leidt. Hoe het geloof tot diepe vreugde leidt. Ik werk met mijn heilige Geest aan hun innerlijke motivatie. Want Ik hou van hen. Ik wil hen het leven geven. Met hen in eeuwige vriendschap leven.'

**

'Er zal een tijd komen' profeteert Jeremia. De tijd van het nieuwe verbond, met de nieuwe mentaliteit. Met gelovigen die van binnenuit gemotiveerd zijn om God en de naaste te dienen. Die vanuit hun hart barmhartig en rechtvaardig proberen te leven. Die enthousiast zijn over God en genieten van het leven met Hem.

Weet je, de tijd is nu! Het is de tijd waarin wij leven! De tijd na de komst van Jezus Christus. En vooral: de tijd van de Heilige Geest. Op verschillende plekken in het Nieuwe Testament wordt deze profetie van Jeremia opgepakt. En verbonden aan Christus en de Geest. Wij leven in de tijd waarin God die nieuwe mentaliteit geeft. Paulus schrijft daarover aan de gemeenteleden in Korinte: jullie hebben het misschien zelf niet eens door. Maar voor iedereen is duidelijk dat jullie anders zijn. Anders met elkaar omgaan, anders in het leven staan, een ander hart hebben. Jullie zijn open brieven van Christus. En wij zijn net zo veranderd. De Geest heeft ons geschikt gemaakt om Jezus Christus te dienen. De Heilige Geest geeft ons de wijsheid, de liefde en de kracht. We genieten daarvan, zelfs als de omstandigheden ondraaglijk zijn. Want dit, wat we door de Geest van Jezus Christus hebben, dat is het ware leven!

Leven we nú in de tijd waarin God die nieuwe mentaliteit geeft? Waarin de Heilige Geest werkt? Het klinkt prachtig. Wat we in de Bijbel lezen over het leven in Christus, klinkt geweldig. Wat ons in de kerk verteld wordt over het nieuwe leven, klinkt echt mooi. Maar hoe zit dat in de praktijk? Waarom komt daar zo weinig van terecht? Is de mentaliteit in de gemeente nu zoveel beter dan daarbuiten? Zijn christenen nu zoveel barmhartiger en rechtvaardiger dan anderen? Spat de liefde voor God en voor mensen ervan af?

Nou, wees niet alleen negatief. Er is veel liefde, veel geloof, veel genade. Er is geduld, trouw, vriendelijkheid, gastvrijheid. Er is inzet, er is beweging, er is wijsheid. Maar inderdaad – als je bedenkt hoe groep mensen met een positieve mentaliteit eruit ziet, dan kun je ook wel dingen noemen die daaraan ontbreken. Er zijn ruzies die niet worden bijgelegd. Er zijn mensen die vooral zichzelf serieus nemen. Er is gemopper en gezucht. Er is starheid en er is drijfverij. Er zijn mensen met schade, mensen met angsten, mensen met twijfels, mensen met schroom.

Ligt dat aan God? Is ook dit nieuwe verbond ontoereikend? Is zijn insteek van een innerlijke motivatie door de Heilige Geest ook niet sterk genoeg? Moet Hij liefde afdwingen en de menselijke verantwoordelijkheid uitschakelen door ze anders te programmeren?

Nee, zo werkt dat niet. Weet je, mensen blijven mensen. De mensenwereld blijft de mensenwereld. Daarin heb je te maken met oneerlijkheid, egoïsme, kwalijke structuren en van alles en nog wat. Ook in jezelf. In het nieuwe verbond kiest God een andere insteek: met de Heilige Geest saneert Hij je hart. Maar dat werkt niet automatisch. De verantwoordelijkheid blijft. Om de belofte van God aan te nemen. Om zijn Geest aan het werk te laten in je hart. Om je over te geven aan Jezus Christus.

Jezus Christus is de persoon bij wie jouw mentaliteitsverandering begint. Hij gaf niet alleen het goede voorbeeld van leven in liefde, maar leerde het ook met zijn onderwijs. En vooral door zijn offer aan het kruis heeft Hij het kwaad overwonnen. Wie zich op Hem richt, aandacht geeft aan het werk en leven van Jezus Christus, die wordt vervuld met bewondering, met eerbied, met verdriet om de eigen zonden (ja, dat ook!), met verlangen naar het nieuwe leven, met bereidheid om barmhartig en rechtvaardig te leven.

**

Is die nieuwe mentaliteit een opdracht? Zeker! Om je over te geven aan Jezus Christus en zijn Geest in jouw aan het werk te laten gaan.

Maar er ligt nog iets onder: Gods liefde en trouw. Let op: het is zijn initiatief. Waar mensen het verbond verbroken hebben, daar begint God toch weer iets nieuws. Waar mensen zich voor de zoveelste keer vastgedraaid hebben en zich voorsorteren op de dood, daar laat God het niet bij zitten. Wat een God hebben wij! Met mensen als wij maakt Hij toch steeds weer een nieuw begin. Daar kun je verwonderd over raken. Om zoveel trouwe vriendschap. Om zoveel genade. En dat is ook nodig. Want in die verwondering verlies je je trots. Je neiging om het zelf te doen. 'Morgen doe ik het beter'. Maar het lukt niet. En de frustratie als dat weer eens niet lukt. Omdat je het toch van jezelf verwacht. Begin bij je hart: kijk naar Jezus Christus. Erken je tekorten en je liefdeloosheid. En zie achter Jezus Gods liefde voor de wereld. Gods liefde voor jou.

Het begint bij God. Zijn trouw en zijn genade. Daarin leer jij de impuls te onderdrukken om je eigen gelijk te bevechten. Om het de ander betaald te zetten. Om jouw schuld te verhalen op een ander. Of om je terug te trekken omdat er zoveel kapot is. Vanwege je eigen gedrag. Of door de omstandigheden. Ook dan: begin bij je hart: kijk naar Jezus Christus. Belijd je zonden. Laat je in de ruimte zetten van zijn genade. En leer te vergeven, hoe moeilijk dat ook kan zijn. Om geen bitter mens te worden. Om niet ziek te worden van schuld of schaamte. Om geen slachtoffer te worden van je eigen angst of haat.

Het begint bij God. Hij maakt een nieuwe start. Ook in het leven van een mens. Je mag steeds weer opnieuw beginnen. Hij heeft zich aan je verbonden.

Maar let op! We zitten wel in het laatste verbond. De insteek die God kiest via Jezus Christus en de Heilige Geest, dat is zijn laatste poging. Hij gaat niet nog een keer een nieuw verbond sluiten. In Jezus Christus heeft Hij zijn hoogste en definitieve woord gesproken. In Hem heeft Hij zijn hart laten zien. En met zijn Geest verbindt Hij zichzelf aan mensen. Het geloof in Jezus Christus is beslissend.

**

Vind je dat er in de kerk een mentaliteitsverandering nodig is? Je kunt vast dingen aanwijzen in de cultuur van de gemeente, in de omgang met elkaar, in de ontwikkelingen in de kerk. Maar begin bij jezelf. Juist in het nieuwe verbond trekt God de persoonlijke lijn naar jou. Door zijn Geest werkt Hij aan jou. En aan mij. Ga dan niet roepen: de ander moet dit, de kerk moet dat. Ga ook niet jezelf opjagen: ik moet dit en ik moet dat. Maar geef je over aan Jezus Christus. En geef ruimte aan zijn Geest. Zo werkt God aan jouw mentaliteit. Aan jouw geloof, aan jouw wijsheid, aan jouw vergevingsgezindheid, aan jouw enthousiasme, aan jouw karakter, aan jouw levensstijl. Een nieuwe mentaliteit. Het wordt zichtbaar dat je een kind van God bent. Een open brief van Jezus Christus.

Amen